

Περιεχόμενα

Καλώς Ήρθατε! 15

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΤΟ ΖΩΗΡΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ

1. Αναγνωρίζοντας τα Ζωηρά Παιδιά 23
2. Αηλιάξτε Οπτική Γωνία: Εντοπίστε τα Χαρίσματα 35
3. Γιατί το Παιδί Σας Είναι Ζωηρό; 48
Γιατί τα Ζωηρά Παιδιά Συμπεριφέρονται με Αυτό τον Τρόπο;
4. Συμφωνίες και Ασυμφωνίες: 74
Συνδυασμοί Γονιών και Παιδιών

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟ ΖΩΗΡΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ

5. Εξωστρεφή και Εσωστρεφή Παιδιά: 85
Πηγές Άντλησης της Απαραίτητης Ενέργειας
6. Ένταση: Ελέγχοντας τις Ακραίες Αντιδράσεις 116
7. Επιμονή: Επιλέγοντας τις Μάχες 144
8. Ευαισθησία: Κατανοώντας πώς Νιώθουν 179
9. Αφηρημάδα ή Οξυμμένη Αντίληψη: 195
Βοηθώντας τα Παιδιά να Ακούν τις Οδηγίες Μας
10. Δυσκολία Προσαρμογής: 213
Κάντε Ευκολότερες τις Μεταβάσεις

11. Κανονικότητα, Ενέργεια, Πρώτη Αντίδραση
και Διάθεση: 233
Κατανοώντας τα «Επιπλέον» ιδιοσυγκρασιακά
Χαρακτηριστικά
12. Εκρήξεις: Εντοπισμός των Εκθυτικών Παραγόντων 261

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
Η ΖΩΗ ΜΕ ΤΟ ΖΩΗΡΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ

13. Το Μυστικό της Επιτυχίας: 283
Σχεδιασμός, Πρόβλεψη και Πρόληψη
των «Επικίνδυνων» Ενδείξεων
14. Η Ώρα του Ύπνου και το Ξύπνημα μέσα στη Νύχτα . . . 303
15. Η Ώρα του Γεύματος 327
16. Η Διαδικασία του Ντυσίματος 348

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ
Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΖΩΗΡΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

17. Οι Συναναστροφές με τα Άλλα Παιδιά 373
18. Επικίνδυνοι Παράγοντες στις Γιορτές
και τις Διακοπές 393
19. Επιτυχία στο Σχολείο 416

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ
Η ΜΑΓΕΙΑ ΤΩΝ ΖΩΗΡΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

- Επίλογος: Το Τριαντάφυλλο στον Κήπο Μου 441

ΚΑΛΩΣ ΗΛΘΑΤΕ

Καθώς

ήλθατε στον κόσμο του βιβλίου *Ζωηρά Παιδιά*. Είμαι η Μαίρη, η ξεναγός σας, διπλωματούχος δασκάλα γονιών και παιδιών, συνάδελφος-μητέρα ενός ζωηρού γιου (που είναι πλέον νεαρός άντρας) και μιας άτακτης κόρης (που είναι πλέον κοπέλα). Κατάφερα να επιβιώσω από τις τλαιπωρίες που αντιμετώπισα κατά την εφηβεία του ζωηρού γιου μου, κι έτσι τώρα μπορώ να μοιραστώ μαζί σας τις εμπειρίες μου. (Για να είμαι ειλικρινής, είχε πολλή πλάκα, αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία.) Οργανώνω σεμινάρια για γονείς από το 1976. Η απήχησή τους αυξήθηκε σημαντικά μετά την κυκλοφορία του βιβλίου *Ζωηρά Παιδιά*.

Πολλοί γονείς μου εξομολογήθηκαν ότι έχουν πάντα αυτό το βιβλίο στο κομοδίνο τους. Στα γράμματα, τα τηλεφωνήματα και τις συναντήσεις μας, αναφέρονται στο βιβλίο με το χαρακτηρισμό «βιβλός επιβίωσης». Μου έχουν πει ότι φυλάνε τα φθαρμένα αντίτυπά τους σε διάφορα σημεία με εύκολη πρόσβαση, ώστε να ανατρέχουν σε αυτά όποτε χρειάζονται βοήθεια. Σαν παλιός φίλος, τους προσφέρει την καθοδήγηση και τη στήριξη που έχουν ανάγκη τις δύσκολες στιγμές.

Πολλοί γονείς αγόρασαν το βιβλίο ύστερα από την παρότρυνση φίλων, γειτόνων, συγγενών, παιδιάτρων, ακόμα και ξένων που τους συνάντησαν σε κάποιο κατάστημα. (Ορισμένοι δεν ευχαριστήθηκαν ιδιαίτερα όταν τους σύστησαν το βιβλίο) Άλλοι ανακάλυψαν μόνοι τους το βιβλίο στα ράφια του βιβλιοπωλείου. Μου είπαν ότι ξεπλάγησαν ανακαλύπτοντας στις σελίδες του την περιγραφή του παιδιού τους. Κυριολεκτικά, χιλιάδες άνθρωποι με ρώτησαν αν γνώριζα το παιδί τους ή αν είχα τοποθετήσει κρυφή κάμερα μέσα στο σπίτι τους. Στην πραγματικότητα, απλώς άκουγα με προσοχή τους γονείς που συμμετείχαν στα σεμινάρια μου. Καθώς μοιράζονταν μαζί μου τις ιστορίες τους, αναγνώριζα τα κοινά σημεία στις καταστάσεις που ανησυχούν και εξοργίζουν

όλους τους γονείς. Ειλικρινά, δεν είμαστε μόνοι σε αυτόν το δύσκολο αγώνα που καλούμαστε να δώσουμε ως γονείς ενός ζωηρού παιδιού.

Το 1984, όταν εισήγαγα μια νέα σειρά σεμιναρίων με τίτλο «Η Ζωή με το Ζωηρό Παιδί», δεν μπορούσα να φανταστώ τι θα συνέβαινε. Το πρώτο σεμινάριό μου βασίστηκε στις πιο πρόσφατες έρευνες και μελέτες σχετικά με την ανάπτυξη των παιδιών, τους τύπους προσωπικότητας και τους τρόπους επικοινωνίας. Εξετάσαμε αυτά τα στοιχεία και ανακαλύψαμε διάφορους τρόπους και τεχνικές που θα μας βοηθούσαν, επιτέλους, να ντύσουμε τα παιδιά μας, να τα βάζουμε για ύπνο ή να τα παίρνουμε μαζί μας στο σουπερμάρκετ χωρίς να είμαστε αναγκασμένοι να δίνουμε μάχες. Καθώς μοιραζόμαστε τις ιστορίες μας, επιτρέπαμε στους υπόλοιπους γονείς να «μπουν» μες στο σπίτι μας, στο σχολείο μας, στη γειτονιά μας. Ανακαλύψαμε ομοιότητες στις καταστάσεις που μας εκνεύριζαν ή μας απέλπιζαν. Μοιραστήκαμε τους κανόνες που ίσχυαν στις οικογένειές μας, τις τεχνικές που είχαν αποδειχτεί αποτελεσματικές και τις μεθόδους που δεν φαινόταν να αποδίδουν. Μάθαμε τι έκανε ο καθένας από εμάς για να χτίσει μια υγιή σχέση με το ζωηρό παιδί του.

Πρέπει να παραδεχτώ ότι διοργάνωσα αυτό το πρώτο σεμινάριο για εγωιστικούς λόγους! *Είχα την ανάγκη* να μιλήσω με γονείς που καταλάβαιναν πώς ήταν η ζωή με ένα παιδί που μπορεί να ούρλιαζε επί μισή ώρα επειδή το ενοχλούσαν οι ραφές στις κάλτσες του... Ένα παιδί που δεν δεχόταν αρνητικές απαντήσεις... Ένα παιδί που μπορεί να ξεσπούσε σε γοερά κλάματα επειδή είχα ανοίξει την πόρτα εγώ, ενώ ήθελε να την ανοίξει εκείνο... Τέλος, ένα παιδί στο οποίο όλα τα βιβλία διαπαιδαγώγησης αναφέρονταν με διόλου κολακευτικούς όρους – όρους που δεν ήμουν διατεθειμένη να δεχτώ.

Ευτυχώς η κατάσταση έχει πλέον αλλάξει. Σήμερα, στον τοιχο μου υπάρχει κορνιζαρισμένο ένα άρθρο από το περιοδικό *Εργαζόμενη Μητέρα*, με τίτλο:

Ζωηρό **Το Δύσκολο-Παιδί**

Η λέξη «Ζωηρό» είναι γραμμένη καλλιγραφικά και με κόκκινο μελάνι, ενώ η λέξη «Δύσκολο» έχει σβηστεί με μια μαύρη γραμμή. Ενθουσιάζομαι κάθε φορά που το βλέπω. Επιτέλους, οι όροι που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν τα παιδιά που είναι πιο πληθωρικά έχουν αρχίσει να αλλάζουν. Πολλοί μπορεί να μας θεωρούν υπερβολικούς ή ανόητους, επειδή μπαίνουμε στη διαδικασία να σκεφτούμε τις λέξεις που θα χρησιμοποιήσουμε για να περιγράψουμε το παιδί μας. Ωστόσο, οι έρευνες έχουν δείξει ότι οι προσδοκίες και οι συμπεριφορές μας επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τις αντιδράσεις μας απέναντι στο παιδί μας. Και οι λέξεις έχουν *μεγάλη* σημασία. Ανάλογα με τις λέξεις που χρησιμοποιούμε, αλλάζει και η συμπεριφορά μας –γινόμαστε πιο φιλικόι, υποστηρικτικοί και συνεργάσιμοι– και, ως εκ τούτου, βελτιώνεται και η συμπεριφορά των παιδιών μας.

Πολλοί γονείς μου έχουν πει ότι η σχέση τους με το παιδί τους άλλαξε εντελώς, όταν άρχισαν να το αντιλαμβάνονται ως «ζωηρό» και να συνειδητοποιούν ότι τα χαρακτηριστικά της έντασης, της ευαισθησίας, της επιμονής και της οξυμμένης αντίληψης αποτελούν στοιχεία που εκτιμώνται ιδιαίτερα σε έναν ενήλικο. Άλλοι γονείς μου εξομολογήθηκαν ότι η επαφή τους με την ιδιοσυγκρασιακή θεωρία δεν ωφέλησε μόνο τα παιδιά τους, αλλά και τους ίδιους, καθώς επίσης και τους συντρόφους τους. Όπως μου έγραψε ένας γονιός: «Μέχρι σήμερα, αναρωτιόμουν τι πρόβλημα είχα. Γιατί ήμουν τόσο διαφορετικός από τους άλλους ανθρώπους; Τώρα ξέρω ότι είμαι ένας ζωηρός ενήλικος. Είμαι φυσιολογικός. Απλώς είμαι πιο πληθωρικός, και οι τεχνικές που διδάσκω στο παιδί μου έχουν αποδειχτεί χρήσιμες και σ' εμένα».

Κι έτσι, προς μεγάλη μου έκπληξη και ικανοποίηση, ξεκίνησε μια σειρά αλυσιδωτών αντιδράσεων. Οι γονείς δεν αγόραζαν αντίτυπα του βιβλίου μόνο για εκείνους, αλλά και για τους άλλους ενήλικους που συμμετείχαν στη ζωή του παιδιού τους. Πρόσφεραν το βιβλίο σε φίλους με παιδιά που πάσχουν από το σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής, καθώς οι πληροφορίες του μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά σε συνδυασμό με την ιατρική θεραπεία. Κάποιοι άλλοι χάριζαν αυτό το βιβλίο σε όλες τις νέες μαμάδες όταν πήγαιναν να τις επισκεφθούν στο μαιευτήριο, κατανοώντας

ότι όλοι οι γονείς μπορούν να επωφεληθούν από τις συμβουλές του, είτε το παιδί τους είναι ζωηρό είτε όχι.

Το βιβλίο *Ζωηρά Παιδιά* βασίζεται στις πιο πρόσφατες έρευνες σχετικά με την ανάπτυξη της προσωπικότητας. Κανείς δεν μπορεί να πει ακόμα με βεβαιότητα σε ποιο βαθμό η προσωπικότητά μας καθορίζεται από γενετικούς παράγοντες και σε ποιο βαθμό διαμορφώνεται από τις επιρροές του περιβάλλοντός μας. Σύμφωνα με την πιο λογική προσέγγιση, η προσωπικότητά μας αποτελεί ένα συνδυασμό των παραπάνω παραγόντων. Στα σεμινάρια μου, στηρίχτηκα στα αποτελέσματα των πιο γνωστών και αξιόπιστων μελετών, τα οποία και «ήλεγξα» με τη βοήθεια των γονιών, όχι μέσα από μια επιστημονική και θεωρητική προσέγγιση, αλλά μέσα από την πρακτική εφαρμογή. Τι μας βοηθά να καταλάβουμε καλύτερα τα παιδιά μας και να εστιάσουμε στις θετικές τους ιδιότητες; Τι μπορεί να εξομαλύνει τις καθημερινές συγκρούσεις που αντιμετωπίζουμε; Αυτό το βιβλίο περιέχει τις θεωρίες και τις τεχνικές που έχουν αποδειχτεί πιο αποτελεσματικές. Φροντίστε να τις χρησιμοποιήσετε σαν κατευθυντήριες γραμμές, και όχι σαν πανάκεια. Επιλέξτε τις μεθόδους που ταιριάζουν σ' εσάς και αγνοήστε τις υπόλοιπες. Μόνο εσείς μπορείτε να γνωρίζετε πραγματικά τι χρειάζεται το παιδί σας.

Τέλος, πρέπει να εμπεδώσετε το σλόγκαν των *Ζωηρών Παιδιών*.

ΠΡΟΟΔΟΣ, ΚΑΙ ΟΧΙ ΤΕΛΕΙΟΤΗΤΑ

Για τους γονείς, η ανάπτυξη μιας υγιούς σχέσης με το παιδί τους είναι μια ατέρμονη διαδικασία. Θα υπάρχουν πάντα οι «καλές» μέρες και οι «φρικτές» μέρες. Όταν αποδεχτούμε ότι στόχος μας είναι η πρόοδος, μπορούμε να θεωρούμε την αντιμετώπιση κάθε σύγκρουσης ισχύος και κάθε δυσκολίας ως μία ακόμα επιτυχία. Μπορούμε να είμαστε επιεικείς με τον εαυτό μας και να απολαμβάνουμε τις γαλήνιες στιγμές με το παιδί μας, ακόμα και αν κάποιες ώρες της μέρας δεν ήταν και τόσο ευχάριστες. Μπορούμε να συγχωρήσουμε τον εαυτό μας για όλες εκείνες τις φορές που έχουμε χάσει την υπομονή ή την ψυχραιμία μας, αναγνωρίζοντας ότι είμαστε κι εμείς άνθρωποι. Η πρόοδος χρειάζεται χρόνο. Η αλλαγή των συμπεριφορών, η ενίσχυση των υπαρχουσών δεξιοτήτων και η εκμάθηση νέων δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί

μέσα σε μερικές μέρες. Γι' αυτό ακριβώς πρέπει να χαιρόμαστε ακόμα και με την πιο μικρή επιτυχία. Ευτυχώς, αυτές οι μικρές επιτυχίες μοιάζουν με τις υγρές, κολλώδεις νιφάδες του χιονιού: μπορούν να σχηματίσουν μια χιονόμπαλα. Όταν ενωθούν, μπορούν να οδηγήσουν στη δημιουργία μιας υγιούς και ευτυχισμένης σχέσης. Καθίστε, λοιπόν, στην αγαπημένη σας πολυθρόνα, πάρτε ένα φλιτζάνι καφέ ή τσάι και ξεκινήστε την ανακάλυψη των μυστικών που κρύβουν τα *Ζωηρά Παιδιά*. Ελπίζω να αποκτήσετε κι εσείς έναν νέο «φίλο». Καλή ανάγνωση!

Μέρος Πρώτο

ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΤΟ ΖΩΗΡΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΖΩΗΡΑ ΠΑΙΔΙΑ

Μια ευκαιρία να ερωτηντώ, μια πηγή απελπισίας και άγχους, ένα σκοτεινό αίτιγμα – αυτό είναι το ζωνό παιδί μου.

– Αλεξάνδρα, μητέρα δύο παιδιών

Η λέξη που διαφοροποιεί τα ζωνόρα παιδιά από τα υπόλοιπα είναι το ποσοτικό επίρρημα πιο. Πρόκειται για φυσιολογικά παιδιά που είναι *πιο* πληθωρικά, επίμονα, ευαίσθητα και διορατικά από τα άλλα. Πρόκειται, επίσης, για παιδιά τα οποία προσαρμόζονται με μεγαλύτερη δυσκολία στις αλλαγές. Όλα τα παιδιά διαθέτουν αυτές τις ιδιότητες. Ωστόσο, στα ζωνόρα παιδιά τα χαρακτηριστικά αυτά εκδηλώνονται με πολύ μεγαλύτερη ένταση και σε ένα ευρύτερο φάσμα καταστάσεων.

Είναι δύσκολο να περιγράψει κανείς τη ζωή των γονιών ενός ζωνόρου παιδιού. Η απάντηση διαφέρει από μέρα σε μέρα, ακόμα και από στιγμή σε στιγμή. Πώς μπορείς να περιγράψεις τη στιγμή μετάβαση από την ευτυχία στην απελπισία, τη διαρκή αλλαγή συναισθημάτων και διαθέσεων στη διάρκεια μίας μόνο μέρας; Πώς μπορείς να εξηγήσεις το «προαίσθημα» που σε κυριεύει στις οκτώ το πρωί και σε προειδοποιεί ότι αυτή θα είναι μια καλή ή, αντίθετα, μια φρικτή μέρα;

Οι καλές ημέρες είναι πραγματικά υπέροχες. Το πρωί σας ξυπνά με μια ζεστή αγκαλίτσα και ένα υγρό φιλί. Σας διασκεδάζει με τα αστεία, ευφάνταστα κόλπα του: στέκεται μπροστά στο σκύλο, κρατώντας κρυμμένο στο χέρι του ένα κουταλάκι με μαρμελάδα, και τον ρωτάει αν η Έφη είναι η πιο απαίσια αδελφή του κόσμου. Ο σκύλος τον παρακολουθεί προσεκτικά. Το χέρι του μικρού ανεβοκατεβαίνει διακριτικά, σαν μαγικό ραβδί. Η μουσούδα του σκύλου,

που ακολουθεί τη γλυκιά μυρωδιά, μοιάζει να απαντά καταφατικά. Δεν μπορείτε να συγκρατήσετε τα γέλια σας.

Στομφώδεις δηλώσεις ξεπηδούν από τα χείλη του, εντυπωσιακά ώριμες και βαθυστόχαστες για ένα παιδί της ηλικίας του. Θυμάται περιστατικά που εσείς έχετε ξεχάσει εδώ και καιρό. Σας τραβά από το χέρι μέχρι το παράθυρο για να παρακολουθήσετε μαζί τις σταγόνες της βροχής, που πέφτουν σαν διαμάντια από τον ουρανό. Τις καλές ημέρες, οι γονείς του ζωηρού παιδιού έχουν την ευκαιρία να ζήσουν εκπληκτικές, αποστομωτικές, υπέροχες, διασκεδαστικές και ενδιαφέρουσες εμπειρίες.

Οι φρικτές ημέρες, όμως, είναι μια εντελώς διαφορετική υπόθεση. Αυτές τις ημέρες, δεν είστε σίγουρος αν μπορείτε να αντέξετε άλλο ένα εικοσιτετράωρο με το ζωηρό παιδί σας. Είναι δύσκολο να αισθάνεστε καλοί γονείς όταν δεν καταφέρνετε ούτε να του φορέσετε τις κάλτσες του, όταν κάθε φράση που του απευθύνετε είναι μία ακόμη παρατήρηση, όταν η ξαφνική αλλαγή του βραδινού φαγητού από τηγανητές πατάτες σε αρακά πυροδοτεί μια πραγματική εξέγερση, όταν αναγκάζεστε για άλλη μια φορά να αναχωρήσετε βιαστικά από τον κινηματογράφο, το εστιατόριο ή το εμπορικό κέντρο.

Νιώθετε αγανακτισμένοι, εξαντλημένοι και πάρα πολύ μεγάλοι για να αντιμετωπίσετε αυτή την κατάσταση, ακόμα και αν ήσαστε είκοσι έξι χρόνων όταν γεννήθηκε το παιδί σας. Είναι δύσκολο να αγαπάς ένα παιδί που δεν σε αφήνει να κοιμηθείς τα βράδια και σε εξευτελίζει στο σουπερμάρκετ.

Τις φρικτές ημέρες, οι γονείς του ζωηρού παιδιού κυριεύονται από σύγχυση, απογοήτευση, εξάντληση και ενοχές. Μπορεί να αναρωτιέστε αν υπάρχουν και άλλοι γονείς με τέτοια παιδιά... Μπορεί να σκέφτεστε με τρόπο τι πρόκειται να συμβεί όταν το παιδί σας μπει στην εφηβεία... Μπορεί να πιστεύετε ότι πρέπει να βρείτε κάποιον τρόπο για να αντιμετωπίσετε τα προβλήματα τώρα που είναι ακόμα παιδί, προτού η κατάσταση επιδεινωθεί.

Η ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Μπορεί να είχατε συνειδητοποιήσει ότι το παιδί σας είναι διαφορετικό ήδη από την περίοδο της εγκυμοσύνης σας. Ίσως να

κλωτσούσε τόσο πολύ, ώστε δεν μπορούσατε να κοιμηθείτε από τον έκτο μήνα κι έπειτα. Ίσως να το συνειδητοποιήσατε μετά τη γέννησή του, όταν οι νοσοκόμες στο μαιευτήριο άρχισαν να κουνούν αποδοκιμαστικά το κεφάλι και να σας εύχονται καλή τύχη. Ίσως, όμως, να το αντιληφθήκατε αρκετά χρόνια αργότερα. Στην αρχή, μπορεί να πιστεύατε ότι όλα τα παιδιά συμπεριφέρονται με αυτό τον τρόπο. Η «αφύπνιση» ίσως επήλθε με τη γέννηση ενός δεύτερου παιδιού – ενός παιδιού που κοιμόταν στη διάρκεια των οικογενειακών συγκεντρώσεων χωρίς να ουρλιάζει, ενός παιδιού που σας επέτρεπε να το ντύσετε με το καλό του φόρεμα χωρίς να σκίζει τη δαντέλα. Ίσως, ακόμα, να σας αφύπνισε η γέννηση του παιδιού της κουινιάδας σας, το οποίο μπορούσε να κοιμηθεί οπουδήποτε. Η κουινιάδα σας έλαμπε από περηφάνια, σαν να είχε επιτύχει κάτι που δεν κατορθώσατε εσείς, ενώ το παιδί σας εξακολουθούσε να χτυπά πεισματικά το πόδι στο πάτωμα και ενώ όλα τα βλέμματα στρέφονταν προς το μέρος σας με μια σιωπηλή κατηγορία: «Μα τι συμβαίνει, τέλος πάντων, με το παιδί σου;». Η διαίσθησή σας πολεμούσε τα βλέμματα που σας καταδίκαιζαν ως γονιό, γιατί πιστεύατε πάντα ότι το παιδί σας ήταν πιο ιδιόρρυθμο και πιο δύσκολο από τα άλλα παιδιά, χωρίς, ωστόσο, να είστε σίγουροι αν είχατε δίκιο. Αλλά ακόμα κι αν είχατε δίκιο, δεν ξέρατε γιατί.

ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΟΡΟΣ

Το πιθανότερο είναι ότι δεν έχετε ξανακούσει τον όρο *ζωηρό παιδί*, επειδή επινοήθηκε από εμένα. Το 1979, όταν γεννήθηκε ο γιος μου, δεν υπήρχαν ακόμα βιβλία για τα ζωηρά παιδιά. Για την ακρίβεια, οι μοναδικές υπάρχουσες πληροφορίες σχετικά με αυτά τα παιδιά χρησιμοποιούσαν λέξεις όπως *δύσκολος*, *ισχυρογνώμων*, *μητροκτόνος* ή *Ντένις ο Τρομερός*. Ωστόσο, οι «καλές» ημέρες με ώθησαν να αναζητήσω έναν καλύτερο χαρακτηρισμό για το γιο μου. Στη διάρκεια των καλών ημερών, συνειδητοποίησα ότι αυτό το παιδί, που μπορούσε να με τρελάνει, διέθετε ιδιοσυγκρασιακά χαρακτηριστικά που αποτελούσαν προτερήματα, αρκεί να αντιμετωπίζονταν με κατανόηση και να ενθαρρύνονταν.

Σύμφωνα με το λεξικό, *ζωηρός* σημαίνει, μεταξύ άλλων, δημιουργικός, εύστροφος, ενθουσιώδης, δραστήριος, τολμηρός και πληθωρικός. *Ζωηρός* – ένας χαρακτηρισμός που προκαλεί θετικά συναισθήματα, που είναι πιο εύηχος, που περιγράφει τις εκπληκτικές δυνατότητες αυτών των παιδιών, ενώ ταυτόχρονα αποδίδει με ειλικρίνεια την πρόκληση που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι γονείς. Όταν επιλέγουμε να αντιληφθούμε τα παιδιά μας ως ζωηρά, χαρίζουμε ελπίδες στα ίδια και στον εαυτό μας. Έτσι, η προσοχή μας εστιάζεται στις θετικές ιδιότητες και όχι στα μειονεκτήματά τους, ενώ, παράλληλα, αποφεύγουμε τη χρήση μιας αρνητικής ετικέτας και εξοπλιζόμαστε με ένα εργαλείο που θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε πραγματικά το παιδί μας.

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Κάθε ζωηρό παιδί είναι διαφορετικό. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα ευδιάκριτα χαρακτηριστικά που καθιστούν προφανή τη διαφορετικότητα του ζωηρού παιδιού. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλα τα ζωηρά παιδιά διαθέτουν όλα τα παρακάτω χαρακτηριστικά. Πάντως, σίγουρα το παιδί σας θα εκδηλώνει, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, τουλάχιστον κάποιες από τις πέντε αυτές ιδιότητες.

1. ΕΝΤΑΣΗ. Το θορυβώδες, πληθωρικό ζωηρό παιδί αναγνωρίζεται εξαιρετικά εύκολα. Δεν φωνάζει – ουρλιάζει. Προκαλεί τρομερό σαματά όταν παίζει, γελά δυνατά και τραγουδά... στη διαπασών όταν κάνει μπάνιο. Ωστόσο, πολλά ζωηρά παιδιά είναι ήσυχα και εξαιρετικά παρατηρητικά. Προτού αντιμετωπίσουν μια κατάσταση, μελετούν προσεκτικά κάθε βήμα. Θα έλεγε κανείς ότι καταστρώνουν σχέδια και αναπτύσσουν στρατηγικές. Σε αυτή την περίπτωση, το στοιχείο της έντασης δεν εξωτερικεύεται, αλλά έχει έναν περισσότερο εσωστρεφή χαρακτήρα.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, οι αντιδράσεις του ζωηρού παιδιού είναι ιδιαίτερα έντονες. Δεν υπάρχει μέση οδός. Τα ζωηρά παιδιά δεν κλαίνε· οδύρονται. Μπαίνουν στο δωμάτιο χαμογελαστά και ευδιάθετα, αλλά αναχωρούν εξοργισμένα τριάντα, μόλις, δευτερόλεπτα αργότερα. Επιπλέον, οι συχνές εκρήξεις θυμού

του ζωηρού παιδιού αποτελούν πραγματική δοκιμασία για τα νεύρα των γονιών.

2. ΕΠΙΜΟΝΗ. Αν θεωρεί σημαντική μια ιδέα ή μια δραστηριότητα, το ζωηρό παιδί αφοσιώνεται ολοκληρωτικά σε αυτή. Δεν παραδίδει τα όπλα μέχρι να επιτύχει το στόχο του. Θα δυσκολευτείτε πάρα πολύ να το μεταπείσετε. Τα ζωηρά παιδιά λατρεύουν τις αντιπαραθέσεις και δεν φοβούνται να επιβληθούν.

3. ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ. Συχνά, τα ζωηρά παιδιά διαθέτουν εξαιρετική διορατικότητα και αντιδρούν έντονα στους ήχους, τις οσμές, το φως ή τις αλλαγές στη διάθεση, όσο ανεπαίσθητες κι αν είναι αυτές. Όταν βρίσκονται σε χώρους με πολύ κόσμο, εξαντλούνται και εκνευρίζονται, εξαιτίας των πολυάριθμων ερεθισμάτων που τα βομβαρδίζουν. Το ζωηρό παιδί δεν μπορεί να παραμείνει πολλή ώρα στο εμπορικό κέντρο, στην εκκλησία, στο πανηγύρι ή στο οικογενειακό τραπέζι χωρίς να ξεσπάσει τελικά σε λυγμούς. Η διαδικασία του ντυσίματος εξελίσσεται συχνά σε πραγματικό μαρτύριο, αφού το μάλλινο πουλόβερ μπορεί να προκαλεί φαγούρα ή ο γιακάς του πουκαμίσου να είναι πολύ σφιχτός.

Τα ζωηρά παιδιά αφομοιώνουν κάθε αίσθηση και συναίσθημα, μεταξύ των οποίων και τις διαθέσεις σας. Μπορεί να σας πληροφορήσουν ότι σήμερα δεν έχετε τα κέφια σας, προτού το συνειδητοποιήσετε εσείς οι ίδιοι!

4. ΟΞΥΜΜΕΝΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ. Αν δεν θέλετε να είστε συνεπείς στο ραντεβού με τον παιδίατρο, αρκεί να στείλετε το παιδί σας στο δωμάτιό του για να ντυθεί μόνο του! Δεν πρόκειται να τα καταφέρει. Κάτι στη διαδρομή, όπως μια διαφήμιση στην τηλεόραση, θα τραβήξει την προσοχή του και θα το καθηλώσει μπροστά στην οθόνη. Επιπλέον, μπορεί να χρειάζεστε δέκα λεπτά για να οδηγήσετε το παιδί σας από την εξώπορτα μέχρι το αυτοκίνητο. Το ζωηρό παιδί παρατηρεί *τα πάντα* – το χαλικάκι στο δρόμο, τη γάτα στο απέναντι πεζοδρόμιο, τον ιστό της αράχνης στην εσοχή της πόρτας. Για τον ίδιο λόγο, το ζωηρό παιδί δυσκολεύεται συχνά να συγκεντρωθεί όταν κάποιος του απευθύνει το λόγο.

5. ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ. Τα ζωηρά παιδιά δεν προσαρμόζονται εύκολα στις αλλαγές. Μισούν τις εκπλήξεις και παραμένουν πιστά στις αντιλήψεις και τις συνήθειές τους. Όταν περιμένουν ότι θα φάνε τηγανητές πατάτες και μπριζόλα στο βραδινό τραπέζι, μπορεί να οδηγηθούν σε πραγματική εξέγερση, αν επιστρέψετε στο σπίτι και τα ενημερώσετε ότι θα φάτε στο εστιατόριο. Ακόμα κι αν πρόκειται για το αγαπημένο τους εστιατόριο, μάλλον θα αρχίσουν να ουρλιάζουν: «Εγώ θέλω να φάω τηγανητές πατάτες και μπριζόλα στο σπίτι!».

Τα ζωηρά παιδιά δυσκολεύονται αρκετά να προσαρμοστούν σε οποιαδήποτε αλλαγή: δεν τους αρέσει να διακόπτουν το παιχνίδι τους για να έρθουν στο τραπέζι· δεν θέλουν να φορούν διαφορετικά ρούχα ανάλογα με την εποχή· δεν μπορούν να κοιμηθούν στο σπίτι της γιαγιάς· δεν αισθάνονται άνετα όταν πρέπει να μπουν στο αυτοκίνητο – αλλά ούτε και όταν πρέπει να βγουν από αυτό! Όλες αυτές οι δραστηριότητες αποτελούν πραγματική πρόκληση για τα ζωηρά παιδιά που δεν προσαρμόζονται εύκολα.

Όπως προαναφέραμε, κάθε ζωηρό παιδί είναι μοναδικό. Ωστόσο, τα περισσότερα ζωηρά παιδιά είναι εξαιρετικά πληθωρικά, επίμονα, ευαίσθητα και διορατικά, ενώ, όπως είδαμε, δεν συμπαθούν καθόλου τις αλλαγές. Πολλά από αυτά διαθέτουν και τέσσερα επιπλέον χαρακτηριστικά, που καθιστούν το έργο των γονιών τους ακόμα πιο δύσκολο.

6. ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΑ. Οι γονείς δεν ξέρουν ποτέ ποια ώρα θα αποφασίσει να κοιμηθεί, να ξυπνήσει ή να φάει το ζωηρό παιδί τους. Η τήρηση ενός προγράμματος φαίνεται πραγματικά αδύνατη. Οι γαλήνιες βραδιές και ο ήρεμος οκτώωρος ύπνος αποτελούν πλέον μια απλή ανάμνηση των ημερών πριν από τη γέννηση του παιδιού.

7. ΕΝΕΡΓΕΙΑ. Οι ιστορίες που έχω ακούσει από γονείς με ζωηρά παιδιά είναι πραγματικά εκπληκτικές. Για παράδειγμα, ένα μωρό δύο εβδομάδων είχε καταφέρει να συρθεί από τη μία έως την άλλη άκρη του διπλού κρεβατιού και ετοιμαζόταν να... προσγειωθεί στο πάτωμα, ακριβώς τη στιγμή που έμπαινε στο δωμάτιο ο πατέρας του! Ένα άλλο κλοτσούσε τόσο δυνατά ενόσω βρισκόταν

ακόμα στη μήτρα, ώστε κατόρθωσε να πατήσει τα πλήκτρα του φορητού υπολογιστή που ακουμπούσε στην κοιλιά της μητέρας του!

Φυσικά, δεν είναι υπερκινητικά όλα τα ζωηρά παιδιά. Ωστόσο, τα περισσότερα από αυτά έχουν την τάση να καταπιάνονται διαρκώς με κάτι –αποσυναρμολογούν τα παιχνίδια τους, εξερευνούν κάθε γωνιά ενός χώρου και καταστρώνουν σχέδια–, από την ώρα που ξυπνούν μέχρι τη στιγμή που θα αποκοιμηθούν. Παρόλο που συχνά φαίνεται «ανεξέλεγκτη», η ενέργειά τους κατευθύνεται συνήθως προς κάποιον συγκεκριμένο στόχο.

Μπορεί να σας εκπλήσσει το γεγονός ότι αυτή η υπερβολική ενέργεια δεν χαρακτηρίζει όλα τα ζωηρά παιδιά. Ωστόσο, αν παρατηρήσετε πιο προσεκτικά το ζωηρό παιδί σας, θα διαπιστώσετε ότι συχνά η ενέργειά του δεν εξωτερικεύεται με μια συνεχή εγρήγορση, αλλά με την επιμονή του και με την ένταση που χαρακτηρίζει τις εκδηλώσεις του.

8. ΠΡΩΤΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ. Πολλά ζωηρά παιδιά έχουν την τάση να απορρίπτουν αρχικά οποιαδήποτε νέα ιδέα, δραστηριότητα ή κατάσταση. Όταν βρεθούν σε άγνωστο περιβάλλον ή κοινωνικό περίγυρο, τα ζωηρά παιδιά συνήθως αντιδρούν αρνητικά. Χρειάζονται χρόνο για να προσαρμοστούν και να συμμετάσχουν.

9. ΔΙΑΘΕΣΗ. Τα περισσότερα ζωηρά παιδιά αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα τον κόσμο και τη ζωή. Αναλύουν τις εμπειρίες τους, εντοπίζουν τις ατέλειες και προτείνουν αλλαγές. Δεν χαμογελούν συχνά, ενώ πολλές φορές έχουν την τάση να γκρινιάζουν και να παραπονιούνται.

Αυτές οι επιπλέον ιδιότητες δεν χαρακτηρίζουν όλα τα ζωηρά παιδιά. Ωστόσο, αν το παιδί σας διαθέτει κάποια από αυτά τα στοιχεία, θα πρέπει να αποδειχτείτε ιδιαίτερα ευρηματικοί και πολυμήχανοι. Δεν καλείστε απλώς να μεγαλώσετε ένα ζωηρό παιδί – θα πρέπει, επιπλέον, να αντιμετωπίσετε την εξάντληση που συνεπάγεται η ζωή με ένα παιδί το οποίο βρίσκεται σε διαρκή εγρήγορση, χρειάζεται ελάχιστες ώρες ύπνου, αντιδρά αρνητικά στις νέες καταστάσεις και αρνείται να χαμογελάσει. Μην απελπίζεστε,

όμως. Τα ζωηρά παιδιά είναι προικισμένα με τα δικά τους, ιδιαίτερα χαρίσματα.

Όλα τα παιδιά διαθέτουν ως ένα βαθμό τα παραπάνω χαρακτηριστικά. Ωστόσο, όπως είδαμε και προηγουμένως, στην περίπτωση του ζωηρού παιδιού αυτές οι ιδιότητες εκδηλώνονται με μεγαλύτερη ένταση και σε περισσότερες καταστάσεις.

Τα ζωηρά παιδιά δεν πάσχουν από Σύνδρομο Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητας (ΣΕΠ/Υ). Τα παιδιά με ΣΕΠ/Υ, ακόμα και όταν προσπαθούν, δεν κατορθώνουν να συγκεντρωθούν και να κατευθύνουν την ενέργειά τους προς έναν συγκεκριμένο στόχο. Οι αντιδράσεις του ζωηρού παιδιού δεν ξεφεύγουν από τα πλαίσια της φυσιολογικής ανθρώπινης συμπεριφοράς.

ΔΕΝ ΕΙΣΤΕ ΜΟΝΟΙ

Οι γονείς με ζωηρά παιδιά συχνά αισθάνονται μόνοι. Οι περισσότερες συμβουλές που αποδεικνύονται αποτελεσματικές για την ανατροφή των υπόλοιπων παιδιών, δεν μπορούν να βοηθήσουν τους γονείς του ζωηρού παιδιού. Είναι αδύνατον να αγνοήσετε τα ξεσπάσματα του παιδιού σας. Μπορεί να γκρινιάζει για ώρες επειδή δεν το αφήσατε να ανοίξει μόνο του την πόρτα του αυτοκινήτου. Αν το στείλετε στο δωμάτιό του για να «ηρεμήσει», ενδέχεται να το... κατεδαφίσει. Δεν υπάρχει περίπτωση να το μεταπείσετε όταν θέλει κάτι. Ακόμα και αν το στερεοφωνικό βρίσκεται στο ψηλότερο ράφι του σπιτιού, θα συρθεί, θα κάνει τούμπες, θα ανεβεί στην καρέκλα και, τελικά, θα σκαρφαλώσει ως εκεί για να πατήσει τα κουμπάκια! Είναι φυσιολογικό να νιώθετε ότι από στιγμή σε στιγμή θα τρελαθείτε. Είναι φυσιολογικό να αναρωτιέστε τι δεν κάνετε σωστά. Είναι φυσιολογικό να πιστεύετε ότι είστε οι μοναδικοί γονείς σε ολόκληρο τον κόσμο που καλούνται να αναθρέψουν ένα τέτοιο παιδί.

Έτσι ένιωθε και η Χριστίνα, προτού γνωρίσει άλλους γονείς με ζωηρά παιδιά. Η Χριστίνα είναι μια από τις χιλιάδες μητέρες με τις οποίες έχω συνεργαστεί στα σεμινάρια που διοργανώνω. Όπως μου είπε, χαμογέλασε όταν είδε για πρώτη φορά τις λέξεις *ζωηρό παιδί*. Ήταν γραμμένες με μεγάλα μπλε γράμματα στον πίνακα του συμβουλευτικού κέντρου στο οποίο εργάζομαι. Η Χριστίνα

είχε μπει βιαστικά στο κέντρο με τον τρίχρονο γιο της, τον Πέτρο. Είχαν αργήσει για το σεμινάριο. Αργότερα μου εξομολογήθηκε ότι εκείνη την ημέρα τούς είχε καθυστερήσει μια κλωστή που κρεμόταν από την κάλτσα του Πέτρου. Αυτή η ξηλωμένη κλωστούλα είχε μετατρέψει τη διαδικασία του ντυσίματος σε έναν δεκαπεντάλεπτο εφιάλτη, αφού ο μικρός αρνιόταν πεισματικά να βάλει τις κάλτσες του. Στη συνέχεια, ακολούθησε μία ακόμα έκρηξη θυμού, καθώς η ετικέτα του πουκαμίσου τον τσιμπούσε και τα μανίκια ήταν πολύ στενά.

Σήμερα, δυο μήνες αργότερα, οι υποψίες της επιβεβαιώθηκαν. Χρειάζεσαι πράγματι ανεξάντλητη υπομονή για να μεγαλώσεις ένα ζωηρό παιδί. Αλλά η Χριστίνα μπορεί πλέον να εκτιμήσει την ευαισθησία του Πέτρου, ενώ, παράλληλα, έχει μάθει πώς να προβλέπει, να ελέγχει και να αντιμετωπίζει τις εκρήξεις του. Έχει συνειδητοποιήσει ότι η συνεννόηση με το ζωηρό παιδί της χρειάζεται πολλή κατανόηση, επιμονή και διπλωματία, αλλά ότι είναι εφικτή και πολλές φορές διασκεδαστική.

Όπως η Χριστίνα, έτσι κι εγώ έμαθα πολλά πράγματα από τους άλλους γονείς. Μοιράστηκα μαζί τους τις χαρές, τις στενοχώριες και τις έγνοιες τους. Όλα αυτά τα χρόνια φυλούσα τα ημερολόγια και τις σημειώσεις μου. Έτσι τώρα έχω συλλέξει πολλές πληροφορίες και έχω τελειοποιήσει αρκετές τεχνικές που μπορούν να κάνουν τη ζωή με το ζωηρό παιδί σας πιο εύκολη και ευχάριστη.

Ωστόσο, θα πρέπει να θυμάστε πάντοτε μερικά πράγματα. Κατά τη γνώμη μου, αποτελούν τους βασικούς κανόνες για τη δημιουργία μιας υγιούς και όμορφης σχέσης με το ζωηρό παιδί σας. Θα σας πρότεινα να κολλήσετε αυτή τη λίστα στο ψυγείο σας, ώστε να ανατρέχετε σε αυτή τις φρικτές ημέρες, τις ημέρες που κριεύεστε από μοναξιά.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ ΖΩΗΡΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

1. Δεν είστε μόνοι. Σύμφωνα με τις έρευνες, υπάρχουν εκατομμύρια γονείς που σας καταλαβαίνουν απόλυτα, καθώς αντιμετωπίζουν τις ίδιες δυσκολίες με τα ζωηρά παιδιά τους. Το παιδί σας δεν είναι τέρας ή προβληματικό! Κι εσείς δεν είστε οι χειρότεροι γονείς του κόσμου. Και δεν είστε μόνοι. Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που βιώνουν ακριβώς την ίδια κατάσταση.

2. Δεν είστε υπεύθυνοι για τα χαρακτηριστικά του ζωηρού παιδιού σας. Αποτελείτε μόνο μία από τις δεκάδες επιρροές που δέχεται το παιδί σας. Οι συγγενείς, οι δάσκαλοι, οι γείτονες, οι φίλοι, οι εμπειρίες της ζωής και ο κόσμος γενικότερα ασκούν, επίσης, επίδραση στο παιδί. Οι γονείς παίζουν σημαντικό ρόλο στη ζωή του παιδιού, αλλά δεν είναι τα μοναδικά πρόσωπα που το επηρεάζουν.

3. Μπορείτε να αντιμετωπίσετε την κατάσταση. Οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτό το βιβλίο θα σας βοηθήσουν να καταλάβετε το ζωηρό παιδί σας. Μπορείτε να τις διαβάσετε και να τις θέσετε σε εφαρμογή. Έχετε τη δυνατότητα να ενισχύσετε τις δεξιότητες που ήδη διαθέτετε, αλλά και να μάθετε νέες στρατηγικές. Έτσι, θα κατορθώσετε να μειώσετε τις συγκρούσεις και να ζήσετε ήρεμα με το ζωηρό παιδί σας – τουλάχιστον τις περισσότερες ημέρες. Στόχος σας είναι η πρόοδος και η βελτίωση, όχι η τελειότητα.

4. Έχετε το δικαίωμα να φροντίζετε τον εαυτό σας. Σεβαστείτε και ικανοποιήστε τις ανάγκες σας. Έχετε το δικαίωμα να κοιμηθείτε, να ξεκουραστείτε, να συζητήσετε απερίσπαστοι με τους φίλους σας, να κάνετε έρωτα, να χαλαρώσετε σε ένα αφρόλουτρο και να πάτε μια βόλτα στα μαγαζιά. Κανείς δεν θα σας θεωρήσει αποτυχημένο γονιό αν ζητήσετε τη βοήθεια ενός φίλου, αν προσλάβετε μια μπέμπι-σίτερ ή αν επιτρέψετε σε κάποιο συγγενή σας να αναπτύξει μια στενότερη σχέση με το παιδί σας, ώστε να

εξασφαλίστε μερικές ώρες για τον εαυτό σας. Όταν ικανοποιούνται οι ανάγκες σας, οπλίζετε με την ενέργεια που σας είναι απαραίτητη για να φροντίσετε τις ανάγκες του παιδιού σας.

5. Μπορείτε να εκτιμήσετε και να χαρείτε τα προτερήματα του ζωηρού παιδιού σας. Μπορείτε να εστιάσετε στα θετικά χαρακτηριστικά του, να εκτιμήσετε την ευαισθησία του και να διασκεδάσετε με τις απίστευτες ιστορίες του. Είναι πρό-
 πον και απαραίτητο να το επιβραβεύετε όποτε συμπεριφέ-
 ρεται καλά και να μην περιορίζετε σε παρατηρήσεις για τις αρνητικές αντιδράσεις του. Ομοίως, είναι προτιμότερο να του μαθαίνετε να φέρεται σωστά, αντί να το τιμωρείτε για ασήμαντα παραπτώματα. Το ζωηρό παιδί σας διαθέτει πολλά ιδιοσυγκρασιακά χαρακτηριστικά που εκτιμούμε στους ενήλικους. Μπορείτε, λοιπόν, να αρχίσετε από τώρα να επαινείτε τα χαρίσματά του.

ΟΤΑΝ ΤΑ ΖΩΗΡΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕΓΑΛΩΣΟΥΝ

Καθώς μάθαινα να εντοπίζω τις θετικές ιδιότητες που χαρακτηρίζουν τα ζωηρά παιδιά, συνειδητοποίησα ότι περιβάλλομαι από ενήλικους που κάποτε υπήρξαν ζωηρά παιδιά... Ενήλικους που θαυμάζω και εκτιμώ, ανθρώπους πληθωρικούς, γεμάτους ενέργεια – θα μπορούσα να αναφέρω τον ηθοποιό Ρόμπιν Ουίλιαμς. Αυτός ο άνθρωπος αποτελεί ενσάρκωση της έννοιας «πληθωρικός». Είναι ζωηρός; Μόνο ο ίδιος κι οι γονείς του θα μπορούσαν να μας πουν με βεβαιότητα, αλλά όλοι ξέρουμε ότι σήμερα είναι ένας διάσημος και επιτυχημένος ενήλικος που μας χαρίζει ξεκαρδιστικές ή συγκινητικές στιγμές χάρη στη διορατικότητα και την ευαισθησία του, ένας άνθρωπος που μας γοητεύει με την εκπληκτική ενέργειά του.

Υποψιάζομαι ότι πολλά ιστορικά πρόσωπα υπήρξαν επίσης ζωηρά παιδιά. Πριν από λίγο καιρό άκουγα ένα ραδιοφωνικό αφιέρωμα στον Τόμας Έντισον. Θυμάμαι ότι χαμογέλασα, καθώς άκουγα τον παραγωγό να λέει: «Ο Τόμας Έντισον εφηύρε το

φωνόγραφο, τον ηλεκτρικό λαμπτήρα, τον ηλεκτρικό τηλέγραφο, την κάμερα και τον κινηματογραφικό προβολέα. Ήταν ένας άνθρωπος που δεν το έβαζε ποτέ κάτω».

Σκέφτηκα τη μητέρα του. Αναρωτήθηκα πόσες φορές είχε κρυσώσει το φαγητό του όταν ξεχνούσε να επιστρέψει στο σπίτι το βράδυ ή πόσες φορές ο πατέρας του θα του είχε βάλει τις φωνές για να τον αποτρέψει να διαλύσει ένα ακόμα αντικείμενο μες στο σπίτι. Σήμερα, απολαμβάνουμε τους καρπούς του ανήσυχου πνεύματός του, όταν παρακολουθούμε μια ταινία στον κινηματογράφο ή όταν μπορούμε να διαβάζουμε το βιβλίο μας παρόλο που έχει βραδιάσει.

Αλλά υπάρχουν και οι συνηθισμένοι άνθρωποι, οι άσημοι άνθρωποι με τους οποίους μοιραζόμαστε την καθημερινότητά μας, όπως ο άντρας μου, που παρατηρεί τα μικρά, απλά πράγματα και με κάνει να γελάω. Η φίλη μου, που διαθέτει αρκετή ενέργεια για να με βοηθά, αφού προηγουμένως έχει τακτοποιήσει όλες τις δικές της εκκρεμότητες. Ο συνάδελφός μου, που μου αφήνει διασκεδαστικά σημειωματάκια στο γραφείο όταν βλέπει ότι είμαι στενοχωρημένη. Και η ανιψιά μου, η οποία δεν εγκαταλείπει ποτέ τη Μονόπολη αν δεν μας οδηγήσει όλους στη χρεοκοπία τρεις φορές και αν δεν μας νικήσει!

Πρόκειται για άτομα που έχουν μάθει να κατανοούν τον εαυτό τους, να αξιοποιούν τις δεξιότητές τους και να ελέγχουν τα μειονεκτήματά τους. Και είναι φυσιολογικοί άνθρωποι. Ή μάλλον είναι κάτι περισσότερο από φυσιολογικοί: είναι ζωηροί.